

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Confessionibus Ritè ac fructuosè excipiendis Doctrinas tam generales, quàm speciales ad varios Hominum Status accomodatas complectens

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Cap. V. Quid circa Confessionem eorum, qui integrè confiteri ex pudore,
vel pertinacia nolunt, sit observandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49251)

tionem subnecti posse, quæ tamen ferè ex spe præmij & timore pænæ sive æternæ sive temporalis petenda est. R. 3. optimas esse adhortationes, quæ quandoque ipsi confessioni interferuntur, ut si, cum queruntur filios suos, aut domesticos valde immorigeros esse, subjiciat Confessarius: hinc colligimus mi bone vir, quantopere DEO displiceat, si nos, qui potius longè jure ei servire obligati sumus, illi tam inobedientes simus.

Qu. 12. *Qualis penitentia eiusmodi Rusticis sit imponenda?*
R. plerumque preces tantùm illis imponendas esse, & quidem tales, quas vel statim post confessionem, aut proximo festo recitare possint. Interdum tamen potest etiam Confessio & Communio pro aliquo festo, aut etiam frequentatio Concionis aut Catechismi illis imponi. Illud autem observet Confessarius, ut, si graviora peccata attulerunt, ordinariè illis Rosarium ad minimum imponat (licet alioquin propter spem Indulgentiarum minùs posset imponere) quia alioquin putant nimis parvam sibi penitentiam injunctam esse, utrumque peccata confitentur.

C A P U T V.

*QUID CIRCA CONFESIONEM EORUM,
qui integrè confiteri, ex pudore vel pertinacia
nolunt, sit observandum?*

Q. 1. *Quanam integritas requiratur ad confessionem?* Proponitione notandum est, duplicem esse integritatem, materiale scilicet, & formalem. Materialis est, quæ exprimitur omnia, quæ sunt ex præcepto Christi, per se loquendo, exprimenda, nimirum omnia peccata mortalia memoriam occurrentia, non confessa, eorumque numerus, & circumstantiæ, quæ speciem mutant: Formalis integritas est, quando præcisè ea in confessione exprimitur, quæ confitentia hinc & nunc dicitur exprimenda. Hoc supposito responsionem esse, uti habet communis sensus Authorum, & colligitur manifestè ex Concilio Tridentino s. 14. c. 5. & quidem, ut ex eodem Tridentino P. Gobat tr. 6. n. 340. colligit, quædam

plicem, scilicet *Specificam*, in qua peccatorum mortalium species: *Circumstantificam*, in qua circumstantiæ: *Numericam*, in qua numerus: & *Dubiam*, in qua dubia moralia continentur.

Qu. 2. *Quando integritas formalis sufficiat ad confessionem?*

R. In genere loquendo, tunc confessionem formaliter integram sufficere, quando materialis integritas vel physicè non est possibilis (uti fit in mutò & sardo scribere non potente, aut surdo, aut ignaro idiomatis, aut moribundo omnia explicare non valentibus; aut etiam eo, cui peccatum unum vel plura post diligentem discussionem in memoriam non veniunt; aut certè ipso tempore confessionis iterum excidunt è memoria) vel certè moraliter est impossibilis, id est, sine gravi damno proprio aut alieno, v. g. vitæ periculo, violatione sigilli, amissione famæ &c. haberi non potest, & aliunde necessitas urget ad confessionem peragendam; uti fusiùs apud Casistas videre est.

Qu. 3. *Quanam potissimùm sint obstacula, qua impediunt integritatem confessionis?* R. septem plerumque numerari.

1. *Negligentia in conscientia examinanda*; unde mirum non est, si aliqua peccata memoriam subterfugiant. 2. *Verecundia & pudor*; sic Dæmon ipse olim fassus, se, dum Homines peccare solent, verecundiam illis eripere; restituere verò, cum eadem confiteri deberent. 3. *Timor Pænitentia*; sic Joannes Major in Speculo Exempl. V. Confessio ex. 27. narrat, Principem quendam semper à confessione abstinentem, eò quòd timeret, ne gravis ipsi pænitentia imponeretur, post mortem titutionis instar denigratum uxori apparuisse, dixisseque; Jam certus sum, quia infernus datur (hoc enim priùs nolebat credere, figmentum Sacerdotum esse dictitans) & timor, quem habui ad agendam pænitentiam, me illuc deportavit. 4. *Metus restitutionis faciendæ*: ita jam olim tres Dæmones in obfesso adjurati fassi sunt, dum dixerunt, tres in eo homine Dæmones sedem suam fixisse, quorum primus vocetur *claudens cor*, eò quòd officium illius sit impedire, ne Peccator in corde contritionem de peccato commisso eliciat: Secundus verò *claudens os* appelletur, eò quòd ipse conetur impedire Peccatorem, ne ore sua peccata Sacerdoti aperiat, & confiteatur: Tertius autem *claudens bursam* nomen & officium accepit,

instruè. V.

I

ceperit,

ceperit, eò quòd ipse post factam confessionem efficere conetur, ut restitutio ablatorum non fiat, sicque tota confessio irrita reddatur; & hunc plùs, quàm reliquos duos efficere, eò quòd difficiliùs plerumque Hominibus accidat, injustè confessà restituere, quàm contritionem elicere; aut peccata confiteri, uti fusiùs in cit. Spec. V. Contritio. ex. 10. refertur. *5. Timor infamia apud Confessarium incurrenda*: quod impedimentum experta est Monialis illa, de qua idem Speculum V. Confessio. ex. 24. narrat, quòd post mortem Abbatissæ appa-ruerit, falsaque sit, se æternùm damnatam esse, eò quòd impuræ tentationi erga Juvenem quempiam consensum protulerit, &, quia à Confessario & aliis castissima putabatur, metu hujus famæ amittendæ peccatum illud confiteri neglexerit. *6. Dissidentia & desperatio peccati vitandi*: quo impedimento olim S. Augustinus retardabatur, falsò sibi persuadens, se castitatem servare non posse. *7. Perseverantia quadam & obstinatio in odio erga inimicum concepti*: uti videtur est in muliere illa, de qua sæpe citatum Speculum V. Dimittere. ex. 6. narrat, quòd, cùm Sacerdos ipsi Viaticum poringeret, vultum averterit, dixeritque: Sicut ego me averti ab aliis nolens ignoscere, sic DEVS se nunc avertit à me nolens parcere: & his dictis expiravit.

Qu. 4. Quomodo primum impedimentum negligentia removendum est? R. triplici potissimùm remedio id removendum esse. *1.* Ostendendo gravitatem hujus negligentia, ut quæ non minùs faciat, ut Confessio sit irrita, & sacrilega, ac si deliberatè & scienter peccatum aliquod in confessione quis commisisset. *2.* Ostendendo, stultitiam ejusdem negligentia, quam quidem Cardinalis Bellarminus conc. 9. rectè sequenti discursu demonstrat: Quæso te, inquit, si reum aliquem ante tribunal Judicis constitueres, & nihil diceres aliud, quam: *Iste egit contra legem, rogo, ut velis ferre sententiam*: quid respondex iste responderet? an non putaret, se irrideri? iste egit contra legem, inquis? contra quam legem? *Stulte, quam sententiam feram, si, quod eius sit peccatum, ignorem?* Pari ratione, si Medicum adeas, & dicas: *Mihi aliquid dolet, adhibe quæso Medicamentum*: quid ille? nonne dicet: *Stupide, quid est, quod tibi dolet? caput, oculi, dentes, renes, pedes? an putas omnia medicamenta omnibus malis convenire? quid si in pro-*

agrâ labores, & ego medicamentum dentibus adhibeam? Atque idem facit, qui à Confessario judicari & sanari petit, nec tamen peccata sua eidem, ut oportet, explicat. 3. Ostendendo, necessitatem emendandæ hujus negligentia; utpote quâ stante frustra est omnium aliorum peccatorum confessio, cum unum sine alio non dimittatur, quamdiu adest possibilitas moralis omnia confitendi.

Qu. 5. Quomodo secundum impedimentum verecundia removeri debeat? R. sequentia ferè remedia à Confessariis prudentibus & expertis præscribi. Primum S. Franciscus Xavierius, ut videre est l. 4. vit. c. 23. suggestit, dum Confessarios magnopere hortatus est, ut in confessionibus audiendis, animorum sanandorum cupidine accensi, comiter, benignèque confitentes exciperent, quò spiritualium Medicorù lenitas eos pelliceret ad omnia cōscientiæ suæ vulnera haud cunctanter aperienda. Proinde ne initio præsertim confessionis, gravitatem, severitatēque præferrent, sed facilitatem potius ac lenitatem. Hinc P. Casparo Barzæo Armuziam ituro hoc præceptum dedit: Videndum est, etiam atque etiam, ne inter audiendas confessiones metus obstet libertati, severè excipiendo delicta; sed pugnandum potius, ut timidis animum comitas addat, diuinam afferendo clementiam, hominūque noxas elevando, donec libero animo atque ore peccatorum omne evomuerint virus. Et in hoc genere cautio adhibenda est vel maxima; neque enim desunt, qui pudore impediti commissa scelera majore scelere suppressant. Alterum remedium idem Sanctus subministravit his verbis: Adversus existialem illam verecundiam omni ope & arte certandum est. Flagitiis eliciendis non alia via expeditior, quàm denuncia- te, nos longè fœdiora, gravioraque aliorum cognovisse faciora, & simul illa ipsa, quæ timidè, cunctantèrque exposuerint, aptis extenuare verbis, ut facilitate confirmatus pudor fidentius reliquas aperiat vitæ labe. Tertium est, ut pudor olim coram toto humano genere, imò & Angelis universis sustinendus ob oculos ponatur, & sic pudor coram unico homine tolerandus illo universali pudore, velut clavus clavo pel- latur. Quartum est, ut unum, alterūve tragicum exem- plum eorum, qui ob pudorem talem æternū perierunt, qua- le v. g. est illud, quod ex Scala cæli ex. 32. in magno Speculo

Exempl. legitur de muliere conjugata, quæ, licet tot eleemosynas dederit, ut vulgò Mater Pauperum diceretur; tamen quia Filium ex adulterio cum Famulo suo conceptum occidit, & hoc peccatum ex pudore semper reticuit, post mortem Filio suo Religioso apparuit cum horrendis duobus Draconibus, qui pectus, totumque corpus horrendè lacerabant, & que ob peccatum silentio suppressum damnatam dixit. Quintum iterum S. Franciscus Xaverius l. c. suggessit sic loquens: Illud verò ad liberam vocem exprimendam ultimum (et si raro assumendum, cautèque) auxilium est, ut tua Superioris vitæ peccata, generatim scilicet, universèque significes, quod ita esse, ipse te usus docebit, ac dies. Certè S. Ignatium hoc medio sceleratum aliquem Sacerdotem ad confessionem integram faciendam perduxisse, ex primo libro vitæ illius constat.

Qu. 6. *Quomodo tertium impedimentum, scilicet timor pœnitentiæ removeri debeat?* R. sequentia ad hunc finem melius non parùm profutura. 1. Si leviozem ei pœnitentiã, quam putabat, impositurum se promittat; id quod juxta probatos Authores potest in tali casu facere, cum secundum hos non facillè dimittendus sit Pœnitens, qui vel modicam vult pœnitentiã acceptare; præstetque illum cum modica pœnitentiã ritè perfoluta mitti ad purgatorium, quam cum grandi non perfolvenda ad infernum. 2. Si ipse Confessarius possideatur, se partem pœnitentiæ in se suscepturum, quæ charitas non modicas habet vires ad durum & timidum cor Pœnitentis expugnandum. 3. Si opera pro Indulgentiis plenariis obtinendis præscripta, quæ plerumque facili labore perfolvuntur, se illi injuncturum promittat. 4. Si illi in memoriam revocer, pœnam pro peccatis commissis aut in hac, aut in altera vita subeundam esse, simulque gravitatem horum præ illis paulò clariùs demonstrans, tandem illa Servorum ad Nazarian Herum suum prolata verba 4. Reg. 5. repetat: *Pœnitentiam, et si rem grandem tibi dixisset Propheta, certè facere debuisti, quanto magis, quia nunc dixit tibi: lavare, & mundabor.* Quis Reorù optione facta ad eligendù unum ex duobus iudicibus, severissimo uno, altero lenissimo, & ipsius Rei amantissimo, illum præ isto eligeret? cur ergo Pœnitens facta potest stare, ut vel à Confessario, qui ipsum singulariter diligit, & zelpe-

respectu DEI lenissimus est, vel ab ipso Christo Iudice olim venturo, & cuncta strictissime discussuro, ac punituro, iudicari possit, non libentius Confessarii, quam Christi iudicio se subijciat?

Qu. 7. *Quomodo quartum impedimentum, videlicet metus restitutionis facienda removeri debeat?* R. si unum vel alterum ex iis motivis, quæ supra p. 1. c. 1. §. 1. de quinta obligatione Confessarii ad restitutionem imperandam q. 6. allata sunt, ei proponat; quæ proin ibidem videri possunt.

Qu. 8. *Quomodo quintum impedimentum, scilicet timor infamiae apud Confessarium patiende removeri debeat?* R. 1. si ei ostendat, quàm vanus sit hic timor, cum Confessarius eum potius ob tam generosam sui victoriam, & emendationis desiderium magni æstimaturus, majusque cum Angelis gaudium super ipso utpote Pœnitente, quàm super aliis nonaginta justis levia duntaxat peccata consentibus sit habiturus. 2. Si ei in memoriam revocet, quàm non solum non probrosum, sed summè potius honorificum fuerit S. Petro, S. Paulo, S. Mariæ Magdalena, S. Augustino, aliisque gravibus Peccatoribus, quod post lapsus graves toti Orbi manifestatos insignem pœnitentiam egerint; quidni ergo & ipse honorè potius speret ex serâ confessione & emendatione, quàm infamiam, credâtque in se impletum quodammodo iri, quod DEVS Apoc. 2. promisit dicens: *Vincenti dabo manna absconditum (id est, insignem in animo delectationem) & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit?* 3. Si ei ostendat, Confessario nihil novi esse, si ejusmodi peccata audiat, notâmq; illi satis tam humanam fragilitatem, quàm Diaboli ad lapsum impellentis potentiam & astutiam esse; imò suâmet hoc in genere debilitatem quotidie experiri, ac proin meritò illa S. Augustini in psalm. verba ad Pœnitentem usurpare ac dicere posse: *O Homo, quid times confiteri? illud, quod per confessionem scio, minus scio, quàm illud, quod nescio. Cur confiteri erubescis peccata tua? Peccator sum, sicut & tu. Homo sum, humani nihil à me alienum puto. Confitere homo homini, homo peccator homini peccatori: Elige, quod vis; si non confessus lates, inconfessus damnaberis. Ad hoc DEVS exigit confessionem, ut liberet hominem humilem; ad hoc damnat non confitentem, ut puniat*

superbum. 4. Si ei ostendat, etsi peccata illa, quæ confiteri erubescit, hominem lateant, DEO tamen intimè perspecta esse, atque adeò infamiam apud illum contractam, quæ magis fugienda est, quàm infamia apud omnes Homines & Angelos contracta, non effugiturum; an non ergo vel ipsa ratio dicat, hanc infamiam totis viribus esse propellendam, atque adeò confessionis remedium, quod unicè necessarium & efficacax est ad hunc finem, magna promptitudine & humilitate esse arripiendum? 5. Si cum considerare jubeat, quòd hæc ipsa peccata, quæ jam confiteri erubescit, olim sint omnibus Hominiibus & Angelis manifestanda; si ergo infamiam apud unum hominem subeundam tantopere timeret, & à se amoliri conatur, quantò magis infamiam coram omnibus Hominiibus & Angelis subeundam timere, & ut per confessionem factam avertat, laborare debet? 6. Si ei ex una parte gravissima damna, quæ tam ex amissione tot meritorum in hac vita; quàm pænarum in altera vita æternùm tolerandarum supplicio orientur, ostendat; ex altera verò parte demonstret, quàm leve sit infamix damnus, quod incurrere per confessionem faciendam timeret, cum planè hæc infamia sit unica Confessarii cogitatio, quam de ipso ut Peccatore concipiet, quæ tamen tam parùm ipsi, si confessus fuerit, nocebit, quàm parùm Homini justo noceret, sive in corpore, sive in anima, si omnes Homines eum gravissimum esse Peccatorem crederent. 7. Ostendat ei, quàm grave tormentum ex hac suppressione sit passurus, simile scilicet illi Homini, qui grave ulcus occultis in partibus sortitus, Chirurgus illud revelare nollet, sicque malum semper invalescere permitteret; quantum verò è contrario solatium percepturus sit, si ulcus hoc Confessario aperire, medicinamque admittere conabitur. Eum in finem historia illa decantata de Cive locuplete Anverpiensi, quam fusè narrat Joannes Crombecius l. 2. de pecc. c. 2. & alii, in memoriam revocari poterit, qui, cum audiret, neminem obligari ad ea peccata in confessione explicanda, quæ facta debita discussione memoriæ non occurrunt, omnia media adhibuit, ut peccatum aliquod, quod manifestare ipsa morte & damnatione graviùs illi acciderat, oblivisceretur. Sed cum frustra omnia tentasset, & tandem in Patrem quendam è Societate JESU incidisset, ab eoque per-

pium Stratagemata ad confessionem perductus esset, in has demum voces erupit: *Quantum bonum est, mi Pater, peccatorum confessio! quam securum me, letumque reddidit! quam multa tristitia sum passus, confessionem fugiens, qua facile evadere potuissem, si conscientia parere voluissem!*

Q. 9. *Quomodo sextum impedimentum diffidentia & desperationis de vitio certo, aut tota vita emendanda removeri debet?* R. 1. Si ei ostendatur, quam multi homines ab eo vitio, cujus fugam ipse impossibilem putat, sine difficultate abstineant; imò & ipsemet aliquando, quando in morbum aliquem graviolem incidit, ab eodem facile sibi sit temperaturus, & mox inferatur; an ergo tu non poteris, quod isti & istæ potuerunt? an gratia DEI & generosa resolutio animi non poterunt, quod infirmitas corporis potest? 2. Si ei demonstrat, quam paratum à DEO ad hoc vitium debellandum auxilium habeat, si modò illi cooperari velit. Quem in finem proderit illi narrari historiam de Juvene, qui, cum de vitio quopiam superando desperaret, immanem contra se in visione quadam Gigantem stare, sed simul etiam Angelum sibi assistentem, & ut Gigantem invaderet, adhortantem conspexit. Cum verò Juvenis timore correptus, impossibilitatem victoriae objiceret, respondit Angelus, invaderet modò ipse Gigantem, mox se ipsi auxiliatrices manus præbiturum, quod & fecit. Quâ visione Juvenis mirè erectus est, utpote intelligens, per hunc Gigantem vitium suum, per Angelum verò assistentem paratum DEI fortissimum auxilium significari. 3. Si ei narret piium Stratagemata, quo Pater quidam è Societate JESU ad Hominem quempiam à vitio iracundia abducendum est usus, & à P. Petro Manrique in libello *Sacrae Tempe* inscripto c. 2. exemp. 4. sequentibus verbis refertur: Unus quidam extremè iracundus versabatur in hoc secessu, cumque Pater spiritualis apud eum de hoc vitio ageret corrigendo, contrà tendebat, Pater, inquit, *cuique suum vitium, mihi meum; hoc sum ingenio, huc Natura me impellit, quam non expello.* Pater spiritualis malo remedium nullum videns, quoad ista mentis illusio discuteretur, quæsit ex eo, *ecquid alterum in urbe mentis impotentia similem sciret? Vix inveniam,* inquit ille, *verumtamen in adibus meis est, qui tantundem, & me vehementius hoc vitio infestatur: & non*

men edidit. Tum Pater, *si*, inquit, *pro illo remedium inveniam, numquid manifestum erit, emendari te posse.* Ajente illo, Pater abijt, Hominem quæsitum, quem, ubi nactus est de Mediatinis egentem, pactus est ei certum pecuniæ numerum, si patienter devorare possit ternas injurias, & cum dicto docuit cum examen particulare. Accepta conditione, doctrinæque abijt ille, cupiens offerri ad versa, ut citius potiri nummis posset. Diebus haud multis elapsis, oblata est iræ occasio duobus illis iracundis, quorum alter indignatione commotus multis asperis verbis alterum incessivit, tum hic promissæ memor pecuniæ quievit insolente modestia. Ille injurius novitate rei perculsus, ac ratus, quæ præmii erat cupido, virtutem esse patientiæ, mox veniam rogavit, reversusque ad Patrem spirituales ait, demonstratum esse, vitium suum corrigi posse, quando vidisset emendatum alterum magis iracundum se; quamobrem admittit idem usum examinis particularis, brevi-que tempore Victor morbi sui evasit insignis. 4. Si ei ostendat, quam grandia damna ex tali vitio patiat, quàmque adeo æquum sit, ut confessionis remedium, quod ad ejusmodi vitia delenda, atque ad relapsum in ea cavendum præcipue institutum est, studiosè potiùs usurpet, quàm declinet; cum duplex illi in Confessionali Medicus paratam offerat sese, Christus scilicet utpote Author hujus Sacramenti; & Sacerdos, qui Vicarium agit Christi. 5. Si eum sequenti pij Ascetæ Claudij Viexmontij adhortatione alloquatur p. 5. de pæn. c. 6. Duo sunt vascula, Frater charissime, quæ sæpiùs luto inficiuntur: quorum unum sæpiùs lavatur, alterum verò in sordibus suis obdurescere finitur, utrum horum sordidius dices, & unde sordes avellentur difficiliùs? nimirum illud, quod sæpe inficitur, & nunquam abluitur. Id ergo ad tuum transfer animum. Putasne feliciùs multò tecum actum luto, impænitens, inconfessusque non cesses peccata peccatis addere, quàm si sæpe recidens sæpe etiam resurgas, & Pænitentium peccatorum veniam sæpe habeas? Qui frequenter resurgit, non tam frequenter recidit, quia ex frequenti pænitentia à multis peccatis avocatur, & ad DEI offensam timidior reciditur: nec tam multis peccatis est onustus, quòd de multis pænitentiam fit à DEO absolutus. Qui verò à peccatis suis resurgere non curat, eum gravis omnium peccatorum sarcina,

na gravat, & ex malevola voluntate penè incessanter peccat, & plerumque ipsi in peccatum vertitur, quod viro justo causa meriti efficitur. Velut aranea, si quid sani comederit, illud statim in veneni malignitatem convertit, & sicut ne somnus quidem Sanctorum caret merito, quòd timentibus DEVM omnia cooperantur in bonum, & bonis bona sunt omnia, quæ malis essent mala.

Qu. 10. *Quomodo septimum impedimentum, scilicet odii & inimicitia sit removendum?* R. 1. per ea omnia media, quæ in Instruct. pract. 3. de conversat. privata. c. 3. §. 7. universim observanda dixi cum iis, qui inimicitias deponere nolunt. 2. Si eidem ostendat, continuando odium, & confessionem protrahendo, eventurum illi, quod Echino contingere solet, qui, quia ob prolium egredientium aculeos partum differt, crescente factu majores dolores pati cogitur, & sæpe omnino rumpitur. 3. Si ei demonstret, quantorum bonorum jacturam faciat interea, dum confessionem differt, & inimicitias fovet, cum nullum illius opus, quamdiu in hoc statu permanet, Deo gratum & meritorium esse possit juxta ipsius Christi testimonium. Matt. 5. dicentis: *Si offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quia Frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum (tanquã ingratum Deo) & vade prius reconciliari Fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.*

CAPUT VI.

QVID CIRCA CONFESIONEM INVETERATORUM Peccatorum observandum sit?

Q. 1. *Quinam hoc loco per inveteratos Peccatores potissimum intelligantur?* R. 1. in genere eos intelligi, qui eadem quotidie peccata committere solent, nec ullum serium emendationis procurandæ propositum concipiunt; licet enim quandoque dicant, se propositum habere, revera tamen non habent, eò quòd illa remedia, quæ ad vitanda peccata adhibere tenentur, v. g. fugam occasionum & similia, usurpare nolint, sicque verificent id, quod S. David ps. 36. dixit: *Mentita est iniquitas sibi.* R. 2. In specie tria potissimum esse genera ejusmodi inveteratorum peccatorum. Primum est eorum, qui odia & inimicitias deponere nolunt. Alterum eorum, qui restituere nolunt injustè possessa, etiamsi sine gravi